

Strategija VŽN

Spremljanje razumevanja naučenega
na daljavo

Maribor, junij 2020

1. Kompleksne učne strategije: Strategija VŽN

Samoregulacijsko učenje ali strateško učenje vključuje različne pristope k učenju, s katerimi študent dosega učne cilje in izide. Gre za t. i. **učne strategije**, ki lahko zajamejo le del učnega procesa (tj. enostavne učne strategije) ali celotni učni proces (tj. kompleksne učne strategije). Kompleksne učne strategije vodijo študenta od dejavnosti pred obravnavo študijskega gradiva/teme, med njo in po njej, tako da vsebino razume in si jo po potrebi tudi zapomni. Uporaba kompleksnih učnih strategij se je izkazala za pomemben dejavnik učne zavzetosti in uspešnosti ne glede na izobraževalno raven posameznika.

Strategija VŽN – Kaj že Vemo? Kaj Želimo izvedeti? Kaj smo se Naučili? (ang. *KWL Method: Know, Want, Learn*; Ogle 1986) je ena od kompleksnih učnih strategij, ki spodbuja posameznikovo prepoznavanje in aktivacijo predhodnega znanja o temi, interese za poglobitev v temo, vzpostavljanje povezav med zaznano pomembnostjo in zanimanjem za vsebino ter razvija novo znanje. Strategija VŽN je pogosto pojmovana kot bralna učna strategija, saj se na ravni osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja povezuje z verbalnim/besednim učenjem, samostojnim učenjem iz zapiskov ter obravnavo oziroma branjem obsežnih, različno organiziranih in abstraktnih besedil. Zaradi njene preprostosti in možnosti dopolnjevanja pa jo lahko apliciramo tudi na raven visokošolskega izobraževanja, kjer jo vključujemo v delo z majhnimi ali velikimi skupinami, saj omogoča aktivnost vseh študentov. Strategijo VŽN lahko uporabimo v različnih učnih dejavnosti (npr. pri videopredavanjih, individualnih ali skupinskih predstavitev izbranih tem) in ne zgolj pri obravnavi širših tematskih sklopov ali slabo strukturiranih besedil (tj. besedila s slabše povezljivimi elementi, nejasno strukturo ali pomanjkljivo vsebino).

Osnovni strategiji VŽN daje okvir **razpredelnica s tremi stolpci**:

Slika 1: Shema strategije VŽN

Osnovna strategija VŽN se je od časa njenega nastanka nekoliko razširila in modificirala. Danes je v uporabi predvsem **VŽN Plus strategija**, ki vključuje **šest stopenj**. Vsako VŽN razpredelnico je možno nadgraditi z dodatnimi vprašanji, tako da razširimo drugi stolpec (npr. **Katere strategije raziskovanja bomo uporabili pri iskanju odgovorov na tisto, kar želimo izvedeti?**) ali dodamo še četrti stolpec (npr. **Kako bomo prenesli pridobljena znanja v prakso? Kaj še želimo dodatno izvedeti o temi?**).

Spodnja tabela prikazuje primer **VŽN Plus strategije**, v kateri so opisane značilnosti posameznih šestih stopenj. Za vsako nadrejeno stopnjo VŽN razpredelnice je podan tudi konkretni primer.

Tabela 1: Oblika VŽN Plus strategije in značilnosti posameznih stopenj

KAJ ŽE VEMO?	KAJ ŽELIMO IZVEDETI?	KAJ SMO SE NAUČILI?
1. MOŽGANSKA NEVIHTA • Pridobivanje povratnih informacij o predznanju študentov o obravnavani temi. • Izvajalec zabeleži ideje študentov v prvi stolpec ali pa jih sami vnesejo z izbranim IKT orodjem. 2. KATEGORIZIRANJE • Študenti z izvajalčevim vodenjem kategorizirajo ideje v obliki pojmovne mreže. • Pomembno je, da so študenti aktivni in povezujejo pojme, ki sodijo skupaj.	3. NAPOVEDOVANJE • Študente spodbujamo k predvidevanju, katere temeljne kategorije (podteme) bi bile lahko obravnavane v gradivu, in jih dodamo kategorijam, ki izhajajo iz njihovega predznanja. 4. SPRAŠEVANJE • Izvajalec postavlja vprašanja tipa: Kaj mislite o tem? Lahko poveste več o tem? Kaj bi želeli o tej temi izvedeti? Kaj mislite, da bomo izvedeli iz besedila/učnega gradiva? 5. DELO Z GRADIVOM	6. PISANJE ODGOVOROV • Posameznik ali skupina premisli o novih informacijah in jih zabeleži v stolpec. • Prikaz razlik med zaznanim predznanjem in tem, kar so se naučili. • V prvem stolpcu lahko študenti prečrtajo napačne informacije in obdržijo pravilne. • Stolpec lahko dopolnimo z dodatnim stolpcem oziroma vprašanjem: Kaj se je treba še naučiti?
KAJ ŽE VEMO? PRIMER: ❖ Države v razvoju, ❖ gora Kilimandžaro, ❖ Masaji, ❖ safari.	KAJ ŽELIMO IZVEDETI? PRIMER: ❖ Šolski sistem, ❖ uvoz in izvoz dobrin, ❖ življenje plemenskih ljudstev, ❖ stroški življenja, ❖ turizem.	KAJ SMO SE NAUČILI? PRIMER: ❖ Življenje v blatnih kolibah, gradnjo vodijo ženske, ❖ barvni vzorec koralde določa klan plemena, ❖ park Serengeti kot pomemben vir turizma in dobička ...

2. Uporaba strategije VŽN

Strategija VŽN je najbolj učinkovita, kadar imajo študenti določeno mero predhodnega znanja o obravnavani temi.

Če študenti z obravnavano temo niso seznanjeni, v poučevanje vključimo krajše uvodne aktivnosti (npr. ogled krajšega videoposnetka, skupinsko diskusijo ali pripravo raziskovalne naloge). Pri spraševanju, s katerim izzovemo viharjenje idej, bodimo nekoliko bolj specifični. S tem spodbujamo osredotočenost študentov na temo in se izognemo vprašanju na splošni ravni.

Strategijo VŽN študentom predstavimo na začetku srečanja. Pred tem se odločimo, ali bomo aktivnost izpeljali na skupinski ali individualni ravni. Izpolnjevanje VŽN razpredelnice ni namenjeno ocenjevanju, služi pa lahko kot del formativnega (samo)spremljanja in izkazovanja ravni znanja, pridobljenega z določeno aktivnostjo.

Strategija VŽN je pogosto del **učenja v manjših skupinah ali individualnega učenja**, s pridom pa jo lahko vključimo tudi v **druge načine poučevanja (npr. obrnjeno učenje, poučevanje na daljavo)**. Izvajalec ima precejšnjo mero svobode, na kakšen način bo uporabil strategijo VŽN, osnovni koraki pa vključujejo naslednje:

Izvajalec izbere temo in določi izide poučevanja in učenja. Študente seznanj z VŽN metodo pred izpeljavo prve faze **obrjnjenega učenja** (tj. aktivnosti pred poučevanjem v predavalnici oz. samostojno dela doma) ali srečanjem na daljavo.

Pred samostojnim delom doma ali srečanjem na daljavo študenti zapišejo, kaj že vedo o temi in kaj bi želeli izvedeti o njej (zapisovanje ključnih besed je lahko **individualno** ali **skupinsko z uporabo IKT orodij**).

Študenti **samostojno predelajo gradiva** (npr. prispevek, skripto, elektronske prosojnice, miselni vzorec, simulacijo ali krajši videoposnetek, videopredavanje), ki jim jih posreduje izvajalec. Pred aktivnostmi v predavalnici ali videosrečanjem lahko uvedemo **formativno preverjanje znanja**, s katerim podamo povratne informacije o tem, ali so študenti samostojne aktivnosti uspešno izvedli in razumeli vsebino.

Po **aktivnostih v predavalnici ali videosrečanju** študenti izpolnijo zadnji stolpec.

3. Študij na daljavo in IKT orodja za podporo uporabe VŽN strategije

Strategijo VŽN lahko zaradi njene preprostosti in prilagodljivosti vključujemo tudi v proces poučevanja na daljavo. Slednje podpira vedno večji nabor razpoložljivih IKT orodij, ki omogočajo komunikacijo med izvajalci in študenti. Njihova komunikacija je lahko **sinhrona** (tj. poteka preko uporabe IKT orodij z vklapljanjem in izklapljanjem mikrofona ali klepeta) ali **asinhrona** (tj. priključevanje in sodelovanje v učnem procesu znotraj omejenega obdobja, ki ga določi izvajalec). Tudi izpolnjevanje VŽN razpredelnice lahko poteka sinhrono ali asinhrono v okviru učnega e-okolja ali okolij določenih aplikacij.

Izbira IKT orodij za podporo uporabe VŽN strategije je odvisna od obsega predhodnega znanja študentov o obravnavani temi in od stopnje, ki jo zasledujemo z omenjeno strategijo.

Za pripravo VŽN razpredelnice lahko uporabimo brezplačne **generatorje**, vendar so ti običajno v angleškem jeziku in tvorijo t. i. »KWL Chart«. **Za začetek si lahko pomagamo s slovensko različico VŽN razpredelnice, ki dopolnjuje ta dokument.**

Name: _____ Subject: Psihologija
Teacher Name: Eva Date: _____

Motivacija

K <i>What I Know</i>	W <i>What I Want To Learn</i>	L <i>What I Have Learned</i>

Slika 2: Generiranje VŽN razpredelnic

Tabela 2: IKT orodja za pripravo VŽN razpredelnice in podporo uporabe VŽN strategije

• Priprava VŽN razpredelnice	MS Word MS PowerPoint MS Excel Canva Creately Edraw Padlet Asana	
• Zbiranje mnenj in idej (možganska nevihta)	Moodle (dejavnost Forum) Microsoft Teams – One Note Asana Padlet	
• Kategoriziranje idej v obliki pojmovne mreže	Coogle MindMeister	

Namig: Končni izdelek VŽN strategije je razpredelnica s tremi stolpci o predhodnem, želenem in naučenem znanju. Navedena IKT orodja izberimo skrbno in zgolj z namenom lažjega organiziranja in pregledovanja idej študentov.

4. Literatura

- Nishadha (2018). *KWL Chart Templates by Creately*. Creately. <https://creately.com/blog/examples/kwl-chart-template-example/>
- Mok, M. M. C., Lung, C. L., Cheng, D. P. W., Cheung, R. H. P. in Ng, M. L. (2006). Self-assessment in higher education: Experience in using a metacognitive approach in five case studies. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(4), 415–433. <https://doi.org/10.1080/02602930600679100>
- Ogle, D. (1986) K-W-L: A teaching model that develops active reading in expository text. *The Reading Teacher*, 39, 564–576. <https://doi.org/10.1598/RT.39.6.11>
- Pečjak, S. in Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.